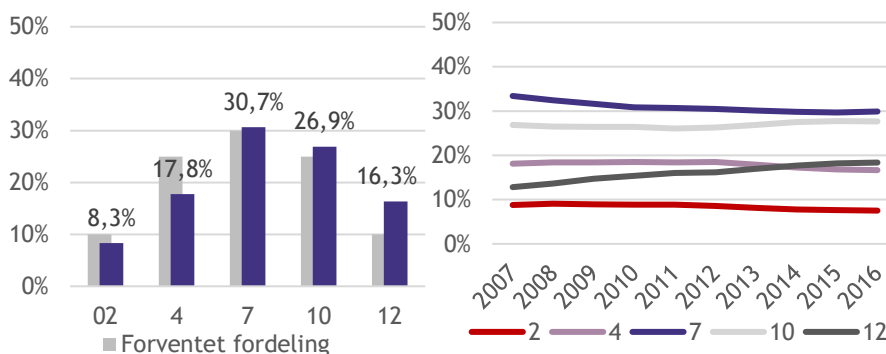

Notat 14: Opfølgning på karakterudvikling i de videregående uddannelser

Ved den nuværende 7-trins-skala, som er en absolut skala, og hvor karakterer gives ud fra målopfyldelse, er der en forventning om, at de beståede karakterer over tid og for store populationer vil sprede sig nogenlunde normalfordelt, så de følger fordelingen fra ECTS-skalaen. Imidlertid viser EVA's evaluering af 7-trins-skalaen (2019), at der er sket en stigning i karakterniveauet på alle uddannelsesniveauer, men særligt de videregående uddannelser afviger samlet over perioden 2007-2016 fra den forventede karakterfordeling. Afvigelse ses især på professionsbacheloruddannelserne og på kandidatuddannelserne, jf. figur 1 og 2.

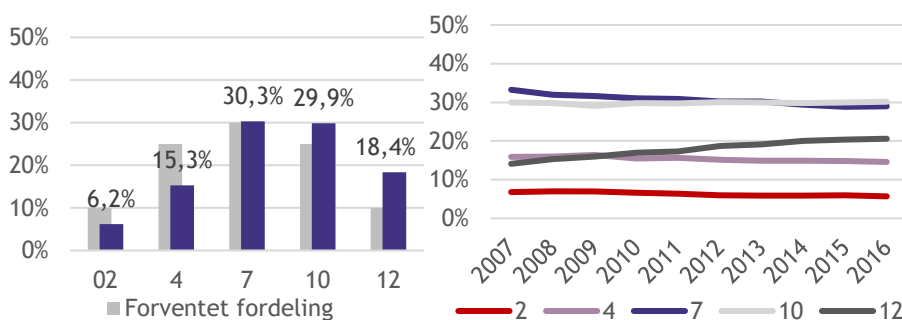
Figur 1. Fordeling og udvikling i karakterer ved professionsbacheloruddannelser

Kilde: EVA på grundlag af data indsamlet af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Note: Figuren til venstre viser den forventede fordeling af alle beståede karakterer (jf. Karakterkommissionens anbefalinger) samt den faktiske karakterfordeling af alle beståede karakterer ved professionsbacheloruddannelser. Figuren til højre viser den tidsmæssige udvikling i den relative andel af hvert bestået karaktertrin ved professionsbacheloruddannelser mellem år 2007-2016. N: 1.830.829

Figur 2. Fordeling og udvikling i karakterer ved kandidatuddannelser

Kilde: EVA på grundlag af data indsamlet af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Note: Figuren til venstre viser den forventede fordeling af alle beståede karakterer (jf. Karakterkommissionens anbefalinger) samt den faktiske karakterfordeling af alle beståede karakterer ved kandidatuddannelser. Figuren til højre viser den tidsmæssige udvikling i den relative andel af hvert bestået karaktertrin ved kandidatuddannelser mellem år 2007-2016. N: 1.555.320.

I evalueringen analyseres karakterudviklingen på de videregående uddannelser ved at kontrollere for data til rådighed om de studerendes faglige og familiemæssige baggrund, og ud fra dette tyder det ikke på, at det stigende karakterniveau skyldes, at der er kommet flere dygtige studerende ind på de videregående uddannelser over årene. Tværtimod tyder det på, at der ville være blevet tildelt

endnu flere 12-taller i de senere år, hvis der ikke var sket en udvikling i studenterpopulationen. Havde studenterpopulationen i 2016 været identisk med den, der var i 2007, så havde der formentlig været en endnu større stigning i antallet af tildelte 12-taller. Resultatet peger altså på, at stigningen i karakterniveauet skyldes andre mekanismer end en ændring i observerbare data om bl.a. studenterpopulationens indgangsniveau¹ og forældrebaggrund.

Det var Karakterkommissionens anbefaling, at hvis der blev iagttaget en skæv udvikling i karaktergivning, skulle fagenes mål og sværhedsgrad justeres. Prøverne på de videregående uddannelser tilrettelægges imidlertid decentralt på uddannelsesinstitutionerne. Det betyder, f.eks. kandidatuddannelsen i dansk på to forskellige universiteter ikke nødvendigvis har samme mål og indhold. På de videregående uddannelser er det også i udgangspunktet den enkelte uddannelsesinstitution, som ejer data om karaktergivningen, dvs. data om de karakterer der gives og udviklingen heri. Samlet betyder dette, at mens monitorering af karakterudvikling og evt. justering af fagenes mål og faglige niveau lader sig gøre på BUVM's område, er det i dag vanskeligere at gøre på UFM's område.

Som følge af det fortsatte krav om en absolut skala samt udvalgets opdrag om at løse udfordringen med det stigende karakterniveau, særligt på de videregående uddannelser, kan nærværende notat danne baggrund for en diskussion om, hvordan opfølgning på karaktergivning og -udvikling skal adresseres fremadrettet på de videregående uddannelser.

Notatet beskriver rammerne for opfølgning på karaktergivning og -udvikling i de videregående uddannelser i dag. Rammerne vedrører:

- Fastsættelse og eventuel justering af fagenes målbeskrivelser
- Censurer på de videregående uddannelser
- Institutionernes opfølgning på karakterudvikling

Fastsættelse og eventuel justering af fagenes målbeskrivelser

Udgangspunktet for den danske karaktergivning er som nævnt den absolutte bedømmelse. Det betyder, at karaktergivning foretages alene ud fra en vurdering af, i hvor høj grad eksamenspræstationen lever op til de mål, der er fastsat for prøven. For at kunne foretage en absolut karaktergivning af en eksamenspræstation er det derfor en forudsætning, at der er opstillet præcise målbeskrivelser for præstationer ved den pågældende prøve. Karaktergivningen foretages uafhængigt af sammenligning med andre eksamenspræstationer.

På de videregående uddannelser er der variation i, hvor og af hvem målbeskrivelserne formuleres. Generelt gælder det, at der på de professions- og erhvervsrettede videregående uddannelser ofte er formuleret målbeskrivelser i bekendtgørelser, hvilket betyder at eventuelle ændringer foretages af ministeriet i samarbejde med institutioner og interessenter. Ofte vil der være tale om, at en studieordning indeholder både en national del, som er fælles på tværs af udbud, og en lokal del, som er udarbejdet på den enkelte uddannelsesinstitution. På universitetsuddannelserne udarbejdes målbeskrivelser lokalt i det faglige miljø omkring den pågældende uddannelse og beskrives i studieordningen for en uddannelse. Samlet betyder det, at der ikke fra centralt hold er overblik over målbeskrivelserne for fagene i de videregående uddannelser. Evalueringen af 7-trins-skalaen peger på, at ikke alle videregående uddannelser i dag har formuleret klare målbeskrivelser for alle fag, der afsluttes med prøve.

¹ I evalueringen er der brugt den relative placering (percentil) af den studerendes gymnasiale karaktergennemsnit på årgangen for opnået ungdomsuddannelse som udtryk for den studerendes faglige (indgangs)niveau.

Absolut karaktergivning indebærer også, at det faglige niveau afstemmes på tværs, så samme præstation i samme eller tilsvarende fag, fag- eller uddannelseselement bedømmes ens, uanset om en prøve aflægges på den ene eller den anden uddannelsesinstitution/skole. Dette har også betydning for muligheden for at understøtte, at der ikke sker en uhensigtsmæssig karakterglidning på enkelte uddannelsesudbud. Karakterkommissionen beskrev ikke i deres betænkning, hvordan dette skulle operationaliseres i forhold til universitetsuddannelserne, som har decentrale studieordninger og særlige faglige mål for hver uddannelse og for hvert kursus. Generelt gælder det dog jf. Uddannelsesbekendtgørelsen², at institutionerne i deres arbejde med fastsættelse og justeringer af studieordninger og herunder de faglige mål, skal koordinere med andre institutioner, som udbyder samme eller beslægtede uddannelser. Opdelingen i beslægtede uddannelser er ikke eksplicit defineret. Universitetet skal også drøfte den nye eller ændrede studieordning med aftagerpaneler, autorisationsmyndigheder og indhente udtalelser fra censorformandskabet om de forhold, der berører prøve- og eksamenssystemet.

Censorer på de videregående uddannelser

På de fleste videregående uddannelser afholdes der både interne og eksterne prøver. Ved de interne prøver deltager en eller flere undervisere (eksaminatorer), som er udpeget af institutionen. Ved de eksterne prøver deltager en eller flere undervisere (eksaminatorer), og en eller flere censorer, som er beskikket af Styrelsen for Forskning og Uddannelse (en styrelse under UFM). Styrelsen for Forskning og Uddannelse beskikker censorerne efter indstilling fra censorformandskabet for 4 år ad gangen. For at sikre fornyelse i korpserne udskiftes ved hver ny beskikkelsesperiode mindst en fjerdedel af censorerne i censorkorpset. Censorkorpset kan omfatte personer med hovedbeskæftigelse ved en af de institutioner, der udbyder de uddannelser, der er tilknyttet censorkorpset og skal omfatte personer med hovedbeskæftigelse uden for institutionerne på et af de ansættelsesområder, uddannelserne sigter mod (aftagercensorer). Der er ikke fastkrav til andelen af aftagercensorer. Hvert censorkorps har en formand og en eller flere næstformænd – censorformandskabet – der vælges af og blandt censorerne i korpset. Censorkorps og censorformænd er selvstændige juridiske enheder, som er uafhængige i forhold til institutionerne.

Censorerne skal medvirke til kvalitet i bedømmelse i den enkelte prøvesituation, herunder sikre det faglige niveau, og de studerendes retssikkerhed. Derudover bidrager censorerne – gennem censorformandskaberne – til den overordnede kvalitetssikring af uddannelserne. Det gøres ved, at censor ved en eksamenstermins afslutning udfylder og indsender en censorrapport om eksamensforløbet til censorformanden og uddannelsesinstitutionen om eksamensforløbet. På baggrund af rapporterne afgiver censorformandskabet en årlig beretning til institutionerne. Censorformandskabet skal derudover medvirke i en løbende dialog om udviklingen i uddannelsen, faget eller fagområdet.

På de videregående uddannelser er prøverne som tidligere nævnt ikke landsdækkende. De udarbejdes af den enkelte institution og gennemføres på grundlag af målbeskrivelsen i studieordningen for den enkelte uddannelse. Bedømmelsen sker dermed på grundlag af målbeskrivelserne i den enkelte uddannelses studieordning, men samtidigt skal censorsystemet være med til at sikre, at der ikke er niveauforskelle på beslægtede uddannelser. Understøttelsen af det fælles niveau på beslægtede uddannelser understøttes bl.a. ved, at censorkorpserne er landsdækkende, hvilket betyder, at den udefrakommende censor har erfaring fra flere uddannelsessteder, og dermed kan understøtte, at standarden er den samme på tværs af institutioner. I evalueringen af 7-trins-skalaen angiver 22 pct. af

² Uddannelsesbekendtgørelsens § 43 stk. 2: ”Inden en studieordning godkendes og væsentligt ændres, skal universitetet sikre koordinering med andre universiteter, der udbyder samme eller beslægtede uddannelser.”

sensorformændene, at de er meget enige eller enige i, at de faglige krav til de studerende er mindre krævende på nogle uddannelser og institutioner inden for deres censorområde end andre. 41 pct. er enten uenig eller meget uenig i dette.

Institutionernes opfølgning på karakterudvikling

Sikringen af uddannelsernes faglige niveau er omfattet af institutionernes ledelsesansvar. Den enkelte institution skal have strategier og procedurer, som skal understøtte uddannelsernes faglige niveau. Som led i institutionsakkrediteringen skal institutionerne vise, at de har en praksis, der sikrer, at uddannelserne har et niveau, der svarer til typebeskrivelserne i den danske kvalifikationsramme for videregående uddannelser. Institutionerne skal desuden selv gennemføre regelmæssige evalueringer af alle institutionens uddannelser med inddragelse af eksterne eksperter, og sikre at resultaterne herfra inddrages i den videre udvikling af uddannelsernes mål, indhold og tilrettelæggelse.

Systematisk opfølgning på censorformandskabsberetningerne er et led i mange institutioners kvalitetssikringssystem³. Institutionerne har udarbejdet procedurer for, hvordan den overordnede ledelse og de enkelte uddannelser skal forholde sig til beretningerne. Bl.a. står der i Akkrediteringsbekendtgørelsen, at ”regelmæssige vurderinger fra institutionens omverden, herunder fra censorer, aftagere og dimittender, indgår i det systematiske kvalitetssikringsarbejde.” Institutionerne skal således udarbejde deres egen politik for anvendelsen viden fra den eksterne censur. Det kan bl.a. dreje sig om, at studieledere/uddannelsesledere skal forholde sig til censorformandskabsberetningerne, eller at beretningerne drøftes i studienævn o.l. Der kan være store forskelle i praksis på tværs af institutioner, og der er i dag ikke noget krav om, at karakterdata skal indgå i kvalitetsarbejdet.

Mange institutioner inddrager også censorformandskaberne, når uddannelsernes studieordninger revideres. I evalueringen af 7-trins-skalaen angiver mange uddannelsesledere på tværs af sektorer, at de inddrager censorerne i den konkrete planlægning af undervisning og eksamen med henblik på at indhente inspiration udefra og sikre et passende niveau. Mange institutioner angiver desuden, at de trækker på censorerne, når de søger mere overordnede input til udviklingen af undervisnings- og prøveformerne på de enkelte uddannelser.

EVA's evaluering af 7-trins-skalaen peger på, at der ikke er fokus på karaktergivning i den interne kvalitetssikring på de videregående uddannelsesinstitutioner, hvilket kan være med til at forklare, at der kan iagttages en karakterglidning, som i et vist omfang er foregået helt siden skalaens indførelse. Evalueringen viser, at lederne på de videregående uddannelser generelt adskiller sig ved, at der er en mindre andel, der i meget høj grad eller i høj grad ser en given opgave som en del af deres arbejde med karaktergivning. I evalueringen angiver 42 % af lederne af universitetsuddannelser, at de i meget høj grad eller i høj grad ser det at følge op på karakterstatistik for de afholdte prøver over tid som en del af deres arbejde med karaktergivningen, hvilket er signifikant forskelligt fra andelen af ledere af professionsbacheloruddannelser (63 %), men ikke fra andelen af ledere af erhvervsakademiuddannelser (52 %). 8 % af lederne på det videregående uddannelsesområde angiver, at de faglige målbeskrivelser bliver justeret, hvis man på institutionen erfarer, at der er problemer med karaktergivningen.

³ På universitetsområdet bidrager censorformandskabet til kvalitetssikringen af uddannelsernes prøve- og eksamenssystem (§ 52 i Bekendtgørelse om eksamen og censur ved universitetsuddannelser). På de erhvervsrettede uddannelser skal censorformænd bidrage til kvalitetssikring af hele uddannelsen (§ 28 i Bekendtgørelse om prøver i erhvervsrettede videregående uddannelser).